

UN MANUSCRIS DE TINEREȚE AL PROFESORULUI G. I. TOHĂNEANU

Printre manuscrisele păstrate de Profesorul G.I.Tohăneanu se află cel pe care îl reproducem alăturat în copie foto și pe care încercăm să-l comentăm minimal. Cele mai multe manuscrise pe care Profesorul le-a păstrat conțin inegalabilele traduceri din opera lui Vergiliu, manuscrise care depun mărturie despre cunoașterea impecabilă a limbii latine, despre inventivitatea lexicală a Profesorului și despre capacitatea sa de găsim directă a soluțiilor optime în ce privește versificația și imaginile traducerii.

Manuscrisul de față (formularea din titlu – **de tinerețe** – va fi imediat justificată) face parte din arhiva „de suflet” a Profesorului, pentru că păstrarea lui nu se justifică altfel din anii 1955-1960, când, probabil, l-a conceput autorul. Erau anii „debutului” său didactic la Universitatea din Timișoara, ani în care a început să publice comentarii pertinente despre poezia românească. Manuscrisul este format din 7 (șapte) file format A4, scrise cu cerneală albastră, file numerotate în colțul din dreapta sus cu creionul (probabil după ce manuscrisul a fost considerat ca încheiat). Presupunerea noastră că numerotarea a fost făcută ulterior încheierii manuscrisului se bazează și pe faptul că textul a fost revăzut sigur, iar intervențiile în text sunt făcute cu același tip de creion (posibil cu același creion) cu care sunt numerotate paginile. În afara celor 7 file numerotate, manuscrisul mai are două file (la începutul lui) nenumerotate (cărora le vom spune **a** și **b**) și care fac iarăși dovada că textul manuscrisului este din tinerețea Profesorului. Manuscrisul nu are titlu, dar se poate deduce ușor din conținutul său că este o formă incipientă a comentariilor despre limba și stilul operei poetice a lui Tudor Arghezi. Câteva cuvinte despre filele nenumerotate. Textul incipient

al unui comentariu despre poezia argheziană a fost abandonat la mijlocul filei **b**. După formulările de pe filele **a** și **b** se vede că Profesorul n-a fost mulțumit de felul în care debutase comentariul său despre Arghezi. Multe aprecieri exprimate prin adjective superlative, rânduri șterse, repetiții nepotrivite stilului Profesorului determină renunțarea la acest început de comentariu. Iată câteva sintagme: „conținut, prin adâncime și vastitate, tulburător”, „marele poet a fiert și a strecurat densele ei sucuri [ale limbii, n.n.]”, „ungherele tainice – de o tainică frumusețe – ale limbii”, „limpezi și mândre cupole, cu largi și profunde ecouri” etc.

Cele 7 file numerotate sunt acoperite de scrisul, ușor înclinat spre dreapta, al Profesorului pe o singură față, cu excepția filelor 2 (unde, pe verso, este transcrisă o strofă dintr-un poem arghezian) și 7 (în care, pe verso, se încearcă o concluzie a comentariului din articol). Calitatea hârtiei, „ezetarea” în unele formulări și, mai ales, confruntarea cu viitoarele exegeze stilistice despre poezia lui Arghezi ne întăresc convingerea că e un manuscris **de tinerețe**. Unele formulări despre ritmul arghezian, despre sintaxa poeziei argheziene (dislocările sintactice, densitatea exprimării, contragerea prin participiu, gerunziu sau adjectiv) au fost reluate (de cele mai multe ori ca idee) în studiile ulterioare despre Arghezi: *Elemente de sintaxă poetică în stilul lui Tudor Arghezi*, în „Scrisul bănățean”, 1961, nr. 1, *Sintaxa poetică a lui Tudor Arghezi. Ordinea cuvintelor*, în „Scrisul bănățean”, 1961, nr. 2 și *Sintaxa operei poetice a lui Tudor Arghezi* (text definitiv în volumul **Dincolo de cuvânt**, București, 1976, pp. 152-181). Corecturile sunt puține, în general exemple din opera poetică argheziană, adăugate textului, care vin să întărească formulările exegetului. Cu creionul sunt subliniate formulările esențiale (probleme care formează osatura comentariului) și unele din vocabulele și sintagmele poetului, care sunt discutate de Profesorul G. I. Tohăneanu. Manuscrisul este valoros și interesant prin valoarea sa documentară, oferind celor interesați o mostră din laboratorul de lucru al Profesorului.

Prof. Ligia Tohăneanu

Versul argeșean are, în istoria propriei româ-
 nesti, o situație deosebită: Rea, sau trecut, joacă,
 care va fi fost, în același timp, blamat și
 adorat, la aceeași tensiune. Un contrast, prin
 aducime și vastitate, tulburător, Argeșul l-a
 învesmântat în struci de o, pînă la el,
 nemăsurătoare originalitate. Marele poet a spus
 unei dulci violente limbă, a făcut și a strecurat
 denșile ei neuri, cu mîni - de sarice și brădi -
 reavă, și - frîndul aceste esente tari - a
 "preschimbă venind" lor într-o mică strălucire
 și suavă.

Calitatea cerebrală a stilului argeșean
 este densitatea. Foarte multe - și multe
 poezii - opere, rimici și cu vorbe erom - ca
dimensiune Argeș, et o operă caș, cu vorbe
 marinate și putine. Tot Argeșul ține de
 țară și frumusețe ale limbii - Argeșul le
 păstrează și le creșterea; în sfîrșit,
 înțelegînd - în suflătorul hîrtiei și pînă pe
 Negorul Mioriței - toată ciudata și hor, țară
 și blesteme!
 "dănuș limbii popoului - curată ca lacrima
 Cooșina și ca floarea de colț, frică și în
 steini capătul - și erom și erom și erom
 argeșean în timp și mîndre capole, și larg și profund ecou."

Dalta și miștră, plugul și cocamul —
sunt unelte pe care poetul și le ar vrea ale sale.
~~Cuvântul e pe ca maramă și pe ca pânză;~~
~~poetului, Cuvântul e asemenea fier — miezul,~~
e ~~precum~~ fieroasă, și cristă, rămasă.

Cuvântul — îmbătrânit și increment —
rostit de sute de generații — e istovit și stors ?
Nu! Poetul îl adălușește și îl împănă,
și se poartă ^{cu} ~~precum~~ ^{ca} ~~poetului~~, și îi răsare rugina
și — privesc și stăruie — îl
primăvesc și îl encheșez, și — e
redarui, și spulber flăcări, și îngheți
și și țigare.

Și mi-ai fi vealul lui
A flăcări rătăci ce pot să ...

la care naș, angrenându-l o singură dată; ②
fuziunea se-a fost și stăruiește; alături de auz, a pron. ob.
cu o vârstă de picurare la un dus și un cat; se pron. ufl.

Nu v-am sădit și nu v-am sămănat
Ati în colții m. săpiti de karina
Pierne din țigui v-a pus și semănat [v-a]
și de ogor v-ati grăni cu. lătrare.

Auz și pron. refl. - Culoarea și accentul s-au dus și nișit [s-au]
- Ca pleava a karine s-au dus și nișit.

Auz vut: mă voi lua și duce departe
+ pron. ob

Naș. cauz și pron. refl.: Aha de-a-nvățat și șke'
și se traci și valte [v-a-v]
sau: și și buune și scalte [v-a-v]

chiar la distanță; Au isprăvit încoșuldu clau și m. praput
Puhane 'ef. resp. personal!

intereș - m. clari această tendință. Răm. f. imbracție.
(subord), adeseori înlocuiri prin cauză. 'o saamă puzgărtărie,
subiectiv sau chiar cauză; nom. și o mare deșurdată obil.

Al: } S-ar fi ales de șke', cava, Abame, cuș [v-a-co-a-v-f. ind.]
Puncta aha resp. înă la reșni din incusătușe:
și de trufie celui ce, grat, se poimăste

Procedul și comb. cu n. m. de locuri și pro:

și boul cară greul pămîntului, dar cum
foran au s-ar abate, reșni de ou din dam? [dacă n-au
fi deș de ouș]

Subiectivul astfel obținut este remarcabil;

Fuziunea de cuvinte, din grai: șke' și reșni;
Nu au, cerătușe, făgăduie curătușe

Statute isi arata puterea ca consiliu
si a sava nopti e ca un zmeu ogot
Pe car framintandu l meste s' ntrual
La magetis pehanul, la-o jumei, s' cinglat.

Cp: Si trahere, cu martor, propozii si propozitii
Caini cadere schiupa li si caia pecuni
Si dacu ma s locul, tozit s scularat,
Si fu - a dona oasi, cu pred, propoz

Cp: tp: Si istorite - staga de unuc: so de covezi
Ma te m. fuo smili, atomi: di nu ma veg.

Sp. (vcs): Atunciata franea si ingosita dnda,
Ma nestrupai altul no ta detice cunda.
Pecula de beqna egite di p. plouape
Fruga - u cubaneic de tzuo si si coze
atata respica de sensuri

Coment

Stradania - implicato de restab. relatulu lgre,
si hampu s'allunzi di marta, putata de greda
semant

Aucun dand de face vidite ra canh. in daturul
a unu vete uccorand cu mol obionuit propositional

Est. ca o florie, anume nplanti
Mimile rade, care s-au deschis

- Frw. const. part. atesta amos preferinta:
- Si tu, straducit cu palma grea si tare
- Atangate penta lu citara gubite
- Si ochi pling, dar plinge si ma' adaci vrona
ca plinge mina - a corada offata, susrona.
- Sindet flamin: desalti si gra [voti, cel...]

Topica, artina afect. acur. si a umbelilo siudactive 4
este unel du cog. ubi cu argumelo ale stelulu' a marchu pect.
Elemente logice sintagmatici, sint. rufte du raxent la lege,
„dphimati” - ipotezi unel de actual.

Agur, stelul rupa de la fund
Pamintul greu, muncat cu busuamne
Si cu nadepte, pino ce, notind,
dura - si esapa ^{cutel} ~~lesent~~ pe m. ote.

de cele m. m. a' - determinabil - atribut sau abstru
este supradit de determinatul tau.

- a) - Pan lectu la, de hambils moderni -
- hacha lei, richo pe tru grasini
cu scara - a unelut, de muji gauri.
- b) - Tacena voute si le a pinhet
Cao - o facean pe nume si rasun

Intr. detem. si detem. inant de obiecte, osted si
o punctate scara, arie curat, cet x nealeydat,
aveau compl. cov. ale pect., cap. p. m. adobe:

Aveai otravo - u finu, de abunci, de casturas.

Acumena vreau: sind m. eles accoribile lecturi viz-
chil, notind punit, restabileste in placari
legatut sunt logice subiective apand sfermate.

Trasau m. tari,
dura, alabura, p. p. m.

Neasculdun de vental de la stuy

Te a' aruncat in ploa verde a zote.

Si veru de facum, / ale zambile.

Putei te amabile de la rug

Inutil de oge Intraand x remanet consecutibil
angre intinabile, o adevarata de hui co o puzel
sau detem. cov. rol gramatical:

Tu te-ai pierdut din drumul lui
 Ca o suzeta - fain, trita
 Si promisiuni la [...] facile
 Pare a fi fort ca sa ne amuta.

Colo. ob-dub: intru: O tunc sloa midu si e nemementrae.
 O lecturii matenti, sugrof, dus la exhorvoni;
 pri conf. val. suit, pri confagra obid - sub;

dunde, cadlucit de copraie
 Altar de soini; sata, de son;
 Case nu sa feli // placua treabau
 Si te muba cu mris de flon...

De loca cea sa are conpl. dup du ontri. subtot pri
 cony'. con travazi omulul legv. canu, dupri
 in parchel co prog. meye la... cony';

Qua - o sa vie, dupul tau de apane
 Sa - l canu si un sui sa tu fle cal) ?

Anasti talantuu nebroumbi a ontela oasagi
 Pa. inculca - propri o vitate nevoros ras subitudo;
 scabito a m ca zmita unmetos, (ia) adverbul
 de comparatie (ca) este izolat de termenul de
 comparatie:

- Cotori si urci sa tunc capra un tura o scara
- Priu aer tangu - i despartit de ore
 Ca - de mureasa lor - vesti saorafe
- Era - ca ge o blamide de purera - o scama.

Deordurabil subitac - este pelucit
 pri amurara " robor lui; (pri murgari' duc,
 sa - a lura pe sus cu stocagi, du luiisti o murat)
 de la capra si logui; dec dati. o poruncu

Mulată petală și o gură al roșii, cum năvăle săie -
rupă din graul ce n'aream, și vite, și țigări
și fulguri ~~și~~ frumuseți, un mărțur stăgion

Rupă din graul ce n'aream, pentru vite al
rotile, în săvârșirea de ocazie, simțutul
lui Ștefi - pleoacă de bătă, în petală de opal -
fulguri frumuseți, un mărțur stăgion.

de la Emanuel - ^{meu} în figura lui ca să se
al curmătu: "ce exprimă adevărul"
rimeai ^{h-a} kilumănt, ca Tudor Ștefi,
men'na stăvâră (a verbului poetic)

Să-mi fie verbul limbă
De flacără vastă ce dăstă,
Tău cînd ca serpi cînd dăstă,
Cînd mîna mea să fie stă,
A pata ~~stăvâră~~ și stăvâră
Ce chipul dăstă și stăvâră
Săstă în urma lui bălă